

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 24 квітня
2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії _____ Псьота Тетяна Володимирівна _____,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
_____ 1999 року народження, громадянин _____ Україна _____,
(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчила у 2021 році Харківський національний університет імені
В.Н. Каразіна _____
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) _____ Міжнародне право _____
(за дипломом)

працює _____ помічник судді _____ в _____ Другий апеляційний адміністративний суд _____
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)

виконала акредитовану освітньо-наукову програму _____ підготовки доктора філософії (PhD).
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом _____ Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна _____
(повне найменування закладу вищої освіти)
Міністерства освіти і науки України, м. Харків _____ від «26» _____ травня _____ 2026 року № 0114-1/236
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
зі змінами (за наявності), внесеними наказом від « _____ » _____ 20 року № _____,
у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –

Тетяна СИРОЇД, доктор юридичних наук, (12.00.11 – міжнародне
право), професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного
факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів – Валентина ШАМРАЄВА, доктор політичних наук (23.00.04 – політичні
проблеми міжнародних систем та глобального розвитку), професор, професор кафедри
міжнародних відносин Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені
В.Н. Каразіна.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Євген РЕНЬОВ, кандидат юридичних наук (12.00.02 – конституційне
право; муніципальне право), доцент кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів – Віталій ГУТНИК, доктор юридичних наук (12.00.11 – міжнародне
право), професор, професор кафедри міжнародного права факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Лілія НЕВАРА, кандидат юридичних наук (12.00.11 – міжнародне
право), доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету,

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні « 06 » серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 Міжнародні відносини

(галузь знань)

Тетяні Володимирівні Псьоті

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Еволюція правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві (кінець IV тис. до н. е. – початок XX ст.)»

(назва дисертації)

XX ст.)»

за спеціальністю (спеціальностями) 293 Міжнародне право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, м. Харків

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник: Олександр ГАВРИЛЕНКО, доктор юридичних наук, професор, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, професор кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

У дисертації сформульовані концептуальні положення, висновки та рекомендації, які мають певний ступінь новизни, зокрема:

Уперше:

- здійснено періодизацію еволюції правового статусу особи у міжнародному праві від кінця IV тис. до н. е. до початку XX ст., у межах якої виокремлено домодерний і модерний етапи з їхньою внутрішньою структуризацією, що дозволило простежити зміну правосуб'єктності індивіда від об'єкта міждержавних відносин до носія окремих елементів міжнародної правосуб'єктності;
- обґрунтовано концепцію поступової міжнародно-правової індивідуалізації особи як результату взаємодії політико-правових, соціально-економічних і цивілізаційних чинників, що проявляється у трансформації статусу іноземців, торгових представників, дипломатичних агентів, злочинців, біженців, рабів, дезертирів, комбатантів, некомбатантів, цивільних осіб та військовополонених;
- шляхом різнобічного дослідження еволюції правового статусу особи у міжнародному праві кінця IV тис. до н. е. – початку XX ст. виявлено генезу міжнародно-правових інститутів та механізмів захисту особи (інститутів гостинності, протекції, привілеїв, дипломатичного заступництва, консульського захисту, капітуляційного режиму) та розкрито їхній розвиток як передумову формування сучасної системи міжнародного захисту прав людини;
- доведено, що у межах міжнародного права протягом XVII–XIX ст. відбувається поступова нормативна фіксація окремих елементів правового статусу особи, зокрема у сфері права війни, правового становища іноземців, статусу дипломатичних представників, що заклало підвалини для подальшої інституціоналізації прав людини у XX ст.

Удосконалено:

- положення системи історіографічних знань в аспекті доповнення засад висвітлення питань, пов'язаних із правовим статусом особи з кінця IV тис. до н. е. до початку XX ст. у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях XIX – початку XXI ст., виокремлено основні групи праць, сукупність яких утворює історіографію розвитку правового становища індивіда у домодерному і модерному міжнародному праві та пов'язаних питань;
- характеристику джерельної бази дослідження правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві через уточнення співвідношення договірних, звичасвих і доктринальних джерел;
- наукові підходи до визначення поняття «правовий статус особи у міжнародному праві» шляхом поєднання історико-правового та теоретико-правового аналізу, що дозволило розкрити його як динамічну категорію, залежну від типу міжнародно-правової системи;
- уявлення про роль європейської, близькосхідної та азійської правової доктрини Середньовіччя у формуванні концепції індивіда як суб'єкта права, з урахуванням впливу ідей справедливості, милосердя, індивідуальної гідності, поваги до іноземців та розвитку державного суверенітету.

Набули подальшого розвитку наукові положення щодо:

- взаємозв'язку еволюції міжнародного права з трансформацією уявлень про людину, її гідність і правову автономію, формуванням сучасних універсальних стандартів міжнародно-правового становища індивіда;
- аналізу правового статусу категорій осіб у міжнародному праві (іноземців, торгових представників, дипломатичних агентів, злочинців, біженців, рабів, дезертирів, комбатантів, некомбатантів, цивільних осіб та військовополонених) як історично змінних правових конструкцій, збільшення взаємного впливу елементів міжнародно-правового становища особи із розвитком міжнародних відносин з кінця IV тис. до н. е. до початку XX ст.;
- концептуалізації ролі міжнародного права у поступовому переході від реалізації складових міжнародно-правового статусу особи через суверенну владу держав до утвердження суб'єктності особи як носія прав і свобод незалежно від волі державної влади;
- теоретичного осмислення передумов виникнення міжнародно-правового інституту прав людини як результату тривалої історичної еволюції правового статусу особи;
- значення локальних релігійних учень та політичних сил у процесі розвитку складових правового становища індивіда протягом досліджуваного періоду; акцентовано, що зазначені фактори стали стабілізуючими та впливали на процес уніфікації функціонування складових правового статусу особи за міжнародним правом як у європейському, так і в близькосхідному та азійському регіонах.

Здобувачка має 18 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій (наводиться аналіз наукових публікацій щодо дотримання вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Псьота Т. В. Поняття міжнародно-правового статусу особи в сучасній правовій думці: історіографія проблеми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. Вип. 78 (2). С. 372–376. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.60>.

2. Псьота Т. В. Повага до прав і свобод людини як передумова реалізації правового статусу особи в демократичній державі. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2024. № 38. С. 86–94. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-08>.

3. Псьота Т. В. Міжнародно-правове становище особи в контексті повоєнного договірного врегулювання 1919–1923 рр. Вчені записки Таврійського національного

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

СИРОЇД Тетяна Леонідівна, доктор юридичних наук (12.00.11 – міжнародне право), професор, завідувач кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (голова ради).

Роботу оцінено позитивно, зауважень немає.

ГУТНИК Віталій Володимирович, доктор юридичних наук (12.00.11 – міжнародне право), професор, професор кафедри міжнародного права факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка (офіційний опонент)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Розділ 1 «Історіографія проблеми, джерельна база та теоретико-методологічні основи дослідження» (стор.26-63) виглядає дещо зайвим, особливо враховуючи досить значний обсяг дослідження (296 стор.).

2. На стор.70 дисертації, авторка зауважує, що «Міжнародно-правовий статус комбатантів у Месопотамії зазвичай визначався відсутністю обмежень у битві та правових гарантій для представників воюючих сторін». На стор.71 підкреслюється, що «міжнародно-правовий статус комбатантів у регіоні Месопотамії характеризувався відсутністю обов'язків та відповідальності сторін конфлікту під час битви та після неї, прав воїнів та цивільного населення на гуманне поводження». Таке твердження потребує конкретизації у частині того, а чи був власне міжнародно-правовий статус комбатантів, беручи до уваги відсутність обмежень у битві та гарантій для комбатантів, а також відповідальності сторін конфлікту? Якщо був то у чому проявлялися окремі елементи міжнародно-правового статусу комбатантів?

3. Проводячи аналіз особливостей міжнародно-правового статусу особи протягом ХІХ – початку ХХ ст., авторка дійшла висновку, що «хоча індивід не визнавався повноцінним суб'єктом міжнародного права, він набув окремих елементів міжнародної правоздатності» (стор.213). Така теза потребує конкретизації у частині того, чи є сьогодні індивід повноцінним суб'єктом міжнародного права та про які саме елементи міжнародної правоздатності йде мова?

4. Авторка провела глибокий науковий аналіз еволюції правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві. Однак виникає питання: чи протягом такого значного історичного періоду (кінець ІV тис. до н. е. – початок ХХ ст.) завжди була еволюція правового статусу, чи все таки на певних історичних етапах були присутні регresi у правовому статусі особи?

5. Як оцінюється майбутній розвиток правового статусу особи у міжнародному праві? У який сферах, на думку авторки, правовий статус особи потребує переосмислення?

НЕВАРА Лілія Михайлівна, кандидат юридичних наук (12.00.11 – міжнародне право), доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права Державного торговельно-економічного університету (офіційний опонент)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. На стор. 60 Ви зазначаєте, що необхідність використання історико-генетичного методу в сукупності з теоретико-юридичним аналізом полягає у з'ясуванні сутності інституту правового статусу особи в міжнародному праві домодерного та модерного часу. Як, на Вашу думку, результати застосування історико-генетичного методу можуть бути

використані для вдосконалення сучасних механізмів захисту прав і свобод індивіда у міжнародному праві?

2. Досліджуючи еволюцію правового статусу особи у домодерному та модерному міжнародному праві, на стор. 110-133 Ви розглядаєте міжнародно-правовий інститут римського права *jus gentium* (право народів). Чи вважаєте Ви доречним розглядати *jus gentium* як ранню форму міжнародного права, чи радше як систему звичаїв, що лише частково трансформувалася у правові норми? Та як еволюція права народів у Стародавньому Римі вплинула на формування концепції міжнародно-правового статусу іноземців та дипломатів?

3. У 3 розділі пункті 3.1 Ви досліджуєте вплив Вестфальського конгресу 1648 р. на становище особи в Європі. На Вашу думку, чи можна вважати гуманізацію міжнародного права після Вестфальського миру початком системного визнання природних прав людини?

4. На Вашу думку, Як багаторівневий підхід до правового статусу особи може бути застосований у діяльності міжнародних судових інституцій, наприклад, Міжнародного суду ООН чи ЄСПЛ?

ШАМРАЄВА Валентина Михайлівна, доктор політичних наук (23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку)), професор, професор кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (**офіційний рецензент**).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. У дисертації основна увага приділена розвитку міжнародно-правового статусу особи в європейському міжнародно-правовому просторі. Було б доцільним ширше висвітлити особливості еволюції відповідних інститутів у правових системах Китаю, Індії, ісламського світу.

2. Досліджуючи міжнародно-правове становище окремих категорій осіб, авторка переважно зосереджується на нормативно-правових джерелах. Водночас поглиблений аналіз практики реалізації відповідних норм міг би посилити аргументацію окремих висновків.

3. У роботі переконливо доведено вплив Французької революції на розвиток міжнародного права, однак окремого порівняльного аналізу потребував би також вплив Американської революції та формування конституціоналізму США на міжнародно-правові підходи до визначення та захисту прав людини.

4. У перспективі подальших досліджень доцільним видається розширення історичних меж дослідження шляхом аналізу розвитку міжнародно-правового статусу особи після створення Ліги Націй та особливо після прийняття Статуту ООН і Загальної декларації прав людини.

РЕНЬОВ Євген Владиславович, кандидат юридичних наук (12.00.02 – конституційне право; муніципальне право), доцент кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (**офіційний рецензент**)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Обираючи 1648 рік (укладення Вестфальського миру) за межу між домодерним і модерним періодами розвитку правового статусу особи, дисертантка спирається на усталений у доктрині міжнародного права підхід. Водночас у роботі можна було б докладніше обґрунтувати, чому саме ця подія, а не, приміром, Аугсбурзький мир 1555 р. або оприлюднення трактату Гуго Гроція «Про право війни і миру» 1625 р., визначена як переломний момент саме для еволюції правового статусу особи (а не міжнародного права загалом). Це питання є радше предметом наукової дискусії, ніж вадою дослідження.

2. У розділі 3, присвяченому класичній добі міжнародного права, основна увага приділяється європейським міжнародним актам – Вестфальському миру, документам Французької революції, рішенням Віденського, Паризького та Берлінського конгресів. З

огляду на те, що в розділі 2 дисертантка приділила належну увагу правовому статусу особи в неєвропейських цивілізаціях (зокрема, близькосхідних і азійських), було б цікаво побачити в розділі 3 порівняльний аналіз того, якою мірою аналогічні процеси інституціоналізації правового статусу особи відбувалися поза межами Європи протягом ХІХ – початку ХХ ст. (наприклад, у контексті реформування правових систем Османської імперії, Китаю та Японії, а також впливу міжнародно-правових механізмів, зокрема капітуляційної системи, на еволюцію правового статусу особи). Це могло б стати перспективним напрямом подальших наукових розвідок здобувачки.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада **присуджує**

Тетяні Володимирівні Псьоті

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 293 Міжнародні відносини
(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 293 Міжнародне право
(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради _____ Тетяна СИРОЇД
(підпис) (власне ім'я та прізвище)

М.П.

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:07:22 06.08.2026

Назва файлу з підписом: Псьота Т.В. Рішення про присудження PhD.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 540.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Псьота Т.В. Рішення про присудження PhD.pdf
Розмір файлу без підпису: 523.4 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СИРОЇД ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА

П.І.Б.: СИРОЇД ТЕТЯНА ЛЕОНІДІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2523516685

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:07:21 06.08.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000008C984101C5097607

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00